

**PANEL 2: OMBUDSMAN,
VATANDAŐLAR VE DEMOKRATİK
KATILIM**

**OMBUDSMANLIĞA ERİŞİM - ÖZELLİKLE
KADINLARIN ERİŞİMİ**

Naomi Creutzfeldt

GENEL BAKIŞ

- AB'ye katılım hakkında Avrupa Komisyonu 2020 Türkiye raporu
- Genel olarak Ombudsmanlığa erişim
- Ombudsmanlığa erişim
- Özel olarak Ombudsmanlık
- Diğer örnekler

AB GENİŞLEME POLİTİKASI HAKKINDA İLETİŞİM TÜRKİYE 2020 AVRUPA KOMİSYONU RAPORU (SWD(2020) 355 NİHAİ) ÜZERİNDE ÇALIŞILACAK BAZI ALANLARA İŞARET ETMEKTEDİR:

- Hukuki ve kurumsal çerçevede **kadın-erkek eşitliği** tesis edilmiştir. Ancak uygulama ve koordinasyonda bazı sorunlara vurgu yapılmıştır.

- **Kamu Denetçiliği Kurumu**, rolü ile ilgili farkındalık çalışmalarını aktif bir şekilde yürüterek performansını artırmıştır. Kamu Denetçiliği Kurumunun re'sen soruşturma açma ve açılan davalara müdahil olma yetkisi hâlâ bulunmamaktadır.

GENEL OLARAK OMBUDSMANLIĞA ERİŞİM:

- Herkesin Ombudsmanlığa eriŐebilmesi önemlidir. Bu da, Ombudsmanlığın görünür olmasını ve insanların varlığından haberdar olmasını gerektirmektedir. Türkiye gibi büyük bir ülkede, herkesi dâhil edebilmek için bölgelerde ŐubeleŐmesi / taŐra teŐkilatı kurulması gerektiği anlamına gelmektedir. Yerel belediye binaları veya halkın bir araya gelebileceği yerlerde, KDK ile ilgili bilgiler (posterler) yer alabilir. Herkesin KDK'ye ulaŐabilmesi için ücretsiz bir telefon hattı olabilir.

ÖZEL GRUPLAR İÇİN OMBUSMANLIĞA ERİŞİM:

- Türkiye Kamu Denetçiliği Kurumunun 2019 Yıllık Raporu, Kamu Denetçiliği Kurumu hakkında Kanunun 7. Maddesinde, kurumun kadın ve çocuk haklarına ilişkin hususlara bakmakla görevli olduğunda ifade etmektedir. KDK, bu konulara ilişkin çalıştaylar yapmakta ve özel raporlar yayımlamaktadır.

BAKILMASI GEREKEN DİĞER ALANLAR:

- A. BM Kadınların adalete erişimi programlaması hakkında uygulayıcı araç seti
- B. Kadınların adalete erişiminin temin edilmesine dair hâkimler ve savcılara yönelik Avrupa Konseyi eğitim kitapçığı
- C. Toplumsal cinsiyet eşitliği hakkında Reif'in yazdığı bölüm
- D. Avrupa Konseyi toplumsal cinsiyet eşitliği stratejisi

A. 2018 BM KADINLARIN ADALETE ERİŞİMİ PROGRAMLAMASI HAKKINDA UYGULAYICI ARAÇ SETİ

Evlilik, aile ve mülkiyet hakları, kadına karşı Őiddetin sonlandırılması ve hukukla çeliŐki hâlindeki kadınlar bağlamındaki konuların nasıl ele alınacağına ilişkin pratik rehberlik sunmaktadır. Őu konulara ilişkin eğitim modülleri bulunmaktadır:

- [GiriŐ \(PDF, 729KB\)](#)
- [Modül 1: Kadınların adalete erişimi programlamasına ilişkin teori ve uygulama \(PDF, 1.8MB\)](#)
- [Modül 2: Evlilik, aile ve mülkiyet hakları \(PDF, 1MB\)](#)
- [Modül 3: Kadına karşı Őiddetin sonlandırılması \(PDF, 1.4MB\)](#)
- [Modül 4: Hukuka uyum sorunu yaŐayan kadınlar \(PDF 919KB\)](#)
- [Modül 5: Ülke seviyesinde programlama \(PDF, 865KB\)](#)
- [Tam araç seti \(3.3MB\)](#)
- [İspanyolca versiyonu](#)

NEDEN KADINLARIN ADALETE ERİŐİMİNE ODAKLANMALI?

- ***Kadın haklarının uygulanması için bir araç:*** Tarafsız yargı kurumları, kadın haklarının insan hakları olduğuna işaret etmektedir ve bu bağlamda kadınlara karşı ayrımcılık ortadan kaldırılmalı ve standartlar sürdürülerek, uygulanmalıdır.
- ***Huzurun ve hukukun üstünlüğünün sürdürülmesinde esastır:*** Bir uyuşmazlık öncesinde, sırasında veya sonrasında kadınların adalete erişiminin önündeki çok sayıda engelin ele alınması, toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve ayrımcılığın ortadan kaldırılması için elzemdir.
- ***Kadınlar için cezasızlığa karşı mücadeleye katkıda bulunur:*** Adaletin varlığı, kadın haklarının insan hakları olduğuna işaret eder ve bu hakları ihlal edenlerin hesap vermesi gerekmektedir.
- ***Yoksulluk ve dışlanma ile mücadele eder:*** Adalete erişim, arazi ve konut gibi ekonomik varlıkların korunması suretiyle yoksullukla mücadele için kritik bir yoldur. Kadınların mülkiyet haklarının güçlendirilmesi de gelir oluşturmayı, tarımsal üretkenliği ve gıda güvenliğini destekler.
- ***Ekonomik sömürü ve istismardan korur:*** Adalet; dengesiz ödeme, cinsel taciz ve fiziksel zarara karşı yasal yollar sunar. Kadınlar, adalete erişerek haksız iş uygulamaları ve sömürüye karşı durabilir.

B. KADINLARIN ADALETE ERİŞİMİNİN TEMİN EDİLMESİNE DAİR HÂKİMLER VE SAVCILARA YÖNELİK AVRUPA KONSEYİ EĞİTİM KİTAPÇIĞI

- Bu kitapçık özellikle Azerbaycan, Ermenistan, Moldova Cumhuriyeti, Ukrayna ve Beyaz Rusya'ya odaklanmaktadır. Kitapçık iki amacı esas almaktadır: kadınların adalete erişimini iyileştirmek için hâkimler ve savcılara günlük çalışmalarında atabilecekleri adımlara ilişkin rehberlik sağlamak ve kadınların adalete erişimi hakkında meslek öncesi ve meslek içi müfredatın uygulanmasında hâkimlerin ve savcılarının eğitimlerinden sorumlu ulusal eğitim kurumlarına bir araç sunmak. Bu kapasite geliştirme aracı hâkimler ve savcılara yönelik olmakla birlikte, daha genel olarak da kullanılabilecek bir referans aracıdır.

C. LİNDİ REİF (2018) OMBUDSMANIN ARAŞTIRMA KİTABINDA

- toplumsal cinsiyet eşitliğinin, kadınların adalete erişiminin ve kadın haklarının desteklenmesinin güçlendirilmesi hakkında yazmıştır. Kamu idarelerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini ve Ombudsmanlık kurumlarının çalışmalarında ve kamu idaresinde toplumsal cinsiyet eşitliği için çaba göstermeye yönelik olarak kullanabileceği yöntemleri, UİHK'leri ve diğer ombudsmanlık kurumlarını da içeren kadınların adalete erişimi kavramını ve kadınların ombudsmanlık adaletine erişimi önündeki engelleri ele almaktadır. Ombudsmanlıkların, kadın haklarını korumak ve desteklemek için uluslararası insan hakları normları uyguladığı örnekleri sunmaktadır. Ombudsmanlıkların kadın haklarına karşı tutumu sıklıkla sınırlı olmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu bölüm ombudsmanlıkların kadın haklarına destek ve korumalarını güçlendirmek, kurum içinde ve kamu idarelerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini desteklemek ve kadınların adalete erişimini artırmak için reform önerileri içermektedir.

BAZI ÖRNEKLER

- **İspanya'da** Halk Savunucusu (Defensor del Pueblo) insan haklarını koruma ve destekleme faaliyetleri aracılığıyla kadın haklarını korumaktadır. Kurumsal öncelikler toplumsal cinsiyet temelli şiddeti ortadan kaldırmaya yöneliktir. Re'sen soruşturma açma yetkisine sahiptir ve halka açık raporlar yayımlamaktadır.
- **Polonya ve Fransa** UIHK AB tarafından kamu ve özel alanlarda toplumsal cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılması için çalışan eşitlik kurumu olmak üzere seçilmiştir.
- **İsveç ve Norveç** ombudsmanlık ağırlıkla cezaevlerindeki kadınlara (çocukları ile) odaklanır ve raporlar yayımlar.

- Ombudsmanlığın kadın haklarının desteklenmesi ve korunmasının artırılmasına - uluslararası toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması - ve kadınların adalete erişiminin artırılmasına yönelik çalışmaları mevzuat değişiklikleri, uluslararası uygulamaların getirilmesi ve Ombudsmanlık ağı girişimleri ile desteklenebilir.
- Ayrıca, Ombudsman atama usullerinin de Ombudsmanlık liderliğinde toplumsal cinsiyet çeşitliliğini artırmak üzere yapılandırılması ve uygulanması gerekmektedir.

D. AVRUPA KONSEYİ 2018-2023 TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ STRATEJİSİ

altı stratejik hedef içerir:

- (1) toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve cinsiyetçiliği önleme ve bunlarla mücadele
- (2) kadına yönelik ve hane içi şiddeti engelleme ve şiddetle mücadele
- (3) kadınların adalete eşit erişimini temin etme
- (4) kadın ve erkeklerin siyasi ve kamu karar alma sürecine dengeli katılımını sağlama; (5) göçmen, mülteci ve sığınmacı kadınların ve kızların haklarını koruma;
- (6) toplumsal cinsiyet eşitliğini tüm politika ve tedbirlere dâhil etme.

Bu strateji, mevcut ekonomik belirsizlikler, tasarruf politikaları ve tedbirleri, politik huzursuzluk ve artan eşitsizlikler bağlamında kadınların topluluklara kayda değer katkılarının takdir edilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin meydana getirdiği yüksek bedellerin giderilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

SONUÇ OLARAK

Tüm Ombudsmanlık tipleri, kadınların adalete erişimini iyileştirmeye yönelik olarak kadın haklarının ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi için kurumsal işleyişlerini reforme edebilir. Aynı şekilde, Ombudsmanlığın toplum içindeki tüm gruplara ulaşması ve kurum hakkında bilgi sahibi olmalarını ve erişmelerini sağlamalıdır.